Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: HE 93/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi

Asia: Helsingin hovioikeuden lausunto

Yleistä

Hovioikeus ottaa lausunnossaan kantaa ainoastaan tuomioistuinlain 23 luvun 2 §:n muutoksenhakua kirjallista valitusta koskevaan päätökseen ja 3 §:n muutoksenhakua virantoimituksesta pidättämistä koskevaan päätökseen muutosehdotuksiin (7. lakiehdotus). Hovioikeus vastustaa esitettyjä muutoksia.

Yksityiskohtaiset huomiot

Voimassa olevan lain mukaan sanotuissa asioissa muutoksenhaku yleisissä tuomioistuimissa päätettyyn kirjalliseen varoitukseen tai virantoimitusta pidättämiseen haetaan muutosta tuomioistuinlinjan mukaisesti seuraavalta ylemmältä yleiseltä tuomioistuimelta, toisin sanoen käräjäoikeudessa tehdystä päätöksestä valitetaan hovioikeuteen ja hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen. Korkeimmassa oikeudessa tehtyyn päätökseen muutoksenhaun käsittelee sanottu tuomioistuin täysistunnossa.

Ehdotettujen säännösten mukaan muutoksenhaku jatkossa käräjäoikeuden ja hovioikeuden kirjallista varoitusta tai virantoimituksesta pidättämistä koskevaan ratkaisuun ohjautuisi hallinto-oikeuteen. Ylimpien tuomioistuinten osalta ei ehdoteta muutoksia. Muutoksia on perusteltu käytännössä lähinnä vain sillä, että kysymys on muutoksenhausta hallintopäätöksiin, joista lähtökohtaisesti haetaan muutosta hallintotuomioistuinlinjaa myöten ja ensiasteena hallinto-oikeudessa.

Hovioikeus katsoo, ettei päätöksen laatu yksistään ole riittävä peruste muuttaa muutoksenhakua esitetyllä tavalla. Tältä osin voidaan viitata perustuslakivaliokunnan kantaan siitä, että muutoksenhaku tulisi lähtökohtaisesti asianomaisen tuomioistuinlinjan sisällä (tästä esim. hallituksen esityksen sivulla 28 mainittu PeVL 36/2008 vp). Kanta on ymmärrettävä ja puollettava etenkin ottaen huomioon yleisten tuomioistuinten osalta se, että hovioikeuksien tehtävänä on valvoa alaistensa käräjäoikeuksien toimintaa ja korkeimmalla oikeudella on tämä tehtävä kaikkien käräjä- ja hovioikeuksien

suhteen. Hovioikeuden käsityksen mukaan käsillä olevaa hallituksen esitystä koskevasta perustuslakivaliokunnan lausunnosta (PeVL 39/2022 vp) ei voida tehdä sitä johtopäätöstä, että perustuslakivaliokunta olisi muuttanut aiempaa kantaansa.

Lisäksi voidaan esittää painavia käytännöllisiä syitä muutoksia vastaan. Sinänsä on selvää, ettei valtion virkamieslain 24 §:n mukainen kirjallinen varoitus ole rangaistus (vrt. rikoslain 6 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu varoitus). Kuitenkin kirjallinen varoitus voidaan antaa sillä perusteella, että virkamies on toiminut virkavelvollisuuksien vastaisesti tai laiminlyönyt ne. Varoituksen antamisperusteet ovat varsin samantyyppiset kuin eräiden rikoslain 40 luvussa rangaistaviksi säädettyjen virkarikosten tunnusmerkistöt. Tällaiset yleisissä tuomioistuimissa toimivien tuomareiden virkarikosasiat käsittelee ensiasteena seuraava ylempi yleinen tuomioistuin korkeinta oikeutta lukuun ottamatta.

Hovioikeuksien ja korkeimpien oikeuksien osalta voidaan lisäksi todeta, että ne tuntevat alempien tuomioistuintensa toimintaympäristön ja toimintatavat sekä niitä koskevat säännökset. Sanotuilla tuomioistuimilla on siten paremmat edellytykset arvioida kirjallisen varoituksen antamista kuin hallintotuomioistuimella, jonka toimintatavat ja soveltamat säännökset ovat varsin erilaisia.

Virantoimituksesta pidättämisen osalta hovioikeus toteaa, että asiaa koskevasta valtion virkamieslain 3 a §:n mukaan tuomareihin ei sovelleta lain 40 §:n 1 momenttia. Näin ollen virantoimituksesta pidättämistä arvioidaan tuomareiden osalta vain pykälän 2 momentin mukaisesti. Momentissa olevat perusteet virantoimituksesta pidättämiselle ovat pääosin sellaisia, joihin soveltuu edellä kirjallisesta varoituksesta lausuttu. Muutenkin perusteet ovat sellaisia, jotka voidaan hyvin arvioida yleisissä tuomioistuimissa eikä asian käsittelemisestä hallintolainkäyttölinjalla ole saatavissa lisäarvoa.

Lausunnon on valmistellut hovioikeudenneuvos Jaakko Rautio.

Hovioikeuden presidentti Asko Välimaa